

Ergative and verb agreement in Jowsheqani

Esfandiar Taheri

Abstract

Jowsheqani is a central Iranian language, spoken in the city of Jowsheqan in the northern Isfahan. Jowsheqani is ergative with respect to verb-agreement since the past transitive verb agrees with object in person, number and gender. The purpose of this article is to investigate how past transitive verbs agree with object in ergative construction, and how the split ergative is conditioned. The findings of this article show that the past transitive verb in the ergative construction agrees with object in gender when object occurs as a noun or pronoun. With respect to person and number, it agrees with the object that occur as independent or enclitic pronoun. But also the past verb can mark an object that has not a reference in the sentence. Jowshaqani, generally, exhibit what is known as split ergativity, since the ergative construction is found only in clauses using tenses based on the past stem of the verb.

Keywords: ergative, verb agreement, Jowshaqani, Iranian languages

Extended Abstract

1. Introduction

Ergative, which is one of the characteristic features of most Iranian languages, is a construction in which the subject of an intransitive verb is marked the same as the object of a transitive verb, while the agent of a transitive verb is marked differently. Ergative in Iranian languages has two forms, case marking and verb agreement. If the Ergative involved is a case, then the subject and object are typically described as being in an absolute or direct case, while the agent is in an oblique or ergative case. Verb agreement Ergative appears with the past tenses of transitive verbs, where the verb agrees with its object in terms of person, number, or gender. In Iranian languages, the ending that shows such agreement is often removed, and the past transitive verbs are often used without any ending. But in some Iranian languages including Jowshaqani, past transitive verbs retain an ending that agrees with the object. This article examines how the

1. Assistant Professor, in Iranian Languages, University of Isfahan, Isfahan, Iran.
(e.taheri@fgn.ui.ac.ir)

transitive verbs agree with objects in Jowshaqani and how it is used in terms of splitness of ergativity.

2. Theoretical Framework

Ergative is used to describe a grammatical pattern in which the subject of an intransitive clause is treated in the same way as the object of a transitive clause, and differently from a transitive subject. Ergative is thus complementary to the familiar grammatical pattern of accusativity, in which one case (nominative) marks both intransitive and transitive subjects, with another case (accusative) being employed for transitive objects. Many languages have a largely ergative nature, but there always seem to be some traces of accusative organization, while yet other languages show quite a mix of ergative and accusative characteristics. The split between ergative and accusative patterning can be organized along a number of dimensions, and it can span both morphology and syntax. In general, languages with ergative case marking patterns are actually split between ergative and accusative. There is a continuum: some use nearly entirely ergative case marking, whereas in others ergativity is much more limited. A dimension of variation is what conditions the split. Another very common form of a split is between nominal case marking and verbal co-referencing. Split ergativity can also be viewed historically as an intermediate point in a historical evolution. Languages are not statically ergative or accusative. There are fairly well-examined cases of languages changing their features from ergative to accusative and vice versa.

3. Methodology

This article examines the features of ergative in the Jowsheqanii, a central Iranian language spoken in the Jowsheqan City central Iran. The data used in this article are taken from a corpus of Jowsheqani archived at the ‘Endangered Languages Archive’ (www.elararchive.org). The data are transcribed based on the APA phonetic transcription and glossed in a semi-Persian way of glossing which the meanings are in Persian, while the grammatical features are shown in English.

4. Result and Discussion

As there is no case system in Jowsheqani, the language only uses ergative as verb agreement. It means that the ending of a transitive verb agrees with the object of the sentence in terms of person number or gender. Agreement with gender like: *štūa jan-eš babarda šahr* ‘The husband took his wife to the city’. In addition to gender, present conjugation in ergative construction can also mark the number and person of the object, if the object appears as pronoun: *dast-e man bagat o ba-š-bard-am* ‘He took my hand and took me’. But the ending can

also mark an object that has no reference in a sentence: *nona ke šoam ba-šu-hosnâ-am* ‘Where I went, they put me to sleep’. It should be noted that Jowsheqani exhibits what is known as split ergativity. It is generally said that in Iranian Languages the ergative is used only in sentences that have a past tense, while the data in the corpus show that in Jowshaqani ergative is also used with distant future: *pâyiz ke bae iyye-mun komi kašt* ‘When autumn comes, we will plant barley’, and irrealis: *aga kâmâ-mun zunâ ke ba-mun vâta kom bâ* ‘If we had known, we would have said’.

5. Conclusions and suggestions

Considering that Jowsheqani marks the gender of the verb only in the third person singular, the verb can only mark the singular object. This subject can be a feminine noun that is mentioned in the sentence, or a feminine pronoun. But sometimes the female subject does not have a formal reference in sentence, but it is a semantic characteristic that the verb of the sentence agrees to. In addition to gender, verb agreement in ergative construction can also mark the number and person of the object. That is, the ending of the verb agrees to the object. But such agreement is done when the object itself is not mentioned as a noun in the sentence, because person and number are features of the pronoun, and the ending of the verb agrees to the object that occurs in the form of a free or enclitic pronoun. The ending may not have an object reference and the ending itself marks the pronominal object of the verb without being co-referenced. Regarding the splitness of the ergative, and how is conditioned by tense or aspect or voice, considering the use of the ergative in the future and irrealis which is formed by past stem, it cannot be said that the ergative in Jowsheqani is used on the past tense. The correct expression is that it is used in all constructions that are made with the past stem.

Select Bibliography

- Borjian, H. The dialect of Jowshaqan, part one: phonology, morphology and syntax. *Iran and the Caucasus* 2010; (14): 83-116.
- Corbett, G. G. Agreement: terms and boundaries. In The Role of Agreement in Natural Language. Proceedings of the 2001 Texas Linguistic Society Conference. Austin, Texas. 2003; 109-122
- Dixon, R. M. Ergativity. Cambridge University Press. 1994.
- Manning, C. D. Ergativity, in Brown, K. (ed.). Encyclopedia of Language and Linguistics, Elsevier Science, 2006; 4: 210-217.
- Payne, J. Ergative Construction, in Yarshater, E. (ed.), Encyclopedia Iranica, 1998; VIII: 555-558

- Steele, S. Word order variation. A typological study. Universals of human language, (ed.) by JH Greenberg, CA Furgeson, and EA Moravcsik. Syntax. 1978; 4: 585-623
- Taheri, E. Documentation of Jowshaqani, a central Iranian language. 2017. www.elararchive.org
- Windfuhr, G. Central dialects. In E. Yarshater (ed.), Encyclopedia Iranica. New York: Mazda. 1991; V(3): 242-252.

How to cite:

Taheri T. Ergative and verb agreement in Jowsheqani. Zaban Farsi va Guyeshhay Irani. 2023; 1(15): 7-23. DOI:10.22124/plid.2024.25739.1654

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani (Persian Language and Iranian Dialects)*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

DOI: 10.22124/plid.2024.25739.1654

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۲۳

صفحات: ۲۳-۷

ارگتیو و مطابقه فعلی در جوشقانی

 اسفندیار طاهری^۱

چکیده

جوشقانی یکی از زبان‌های مرکزی ایران است که در شهر جوشقان، در شمال اصفهان صحبت می‌شود. این زبان ساخت ارگتیو را به صورت مطابقه فعلی دارد. در این ساخت فعل شناسه‌ای می‌گیرد که از جهت شخص، شمار و جنس با مفعول جمله مطابقت می‌کند. هدف این مقاله بررسی چگونگی مطابقه در ساخت ارگتیو در جوشقانی است، و نگاهی دارد به موضوع گستره‌بودن ارگتیو در این زبان. یافته‌های این مقاله نشان می‌دهد، فعل در ساخت ارگتیو از نظر جنس با مفعولی که به صورت اسم یا ضمیر شخصی اشاره در جمله آمده است، مطابقت می‌کند. از جهت شخص و شمار با مفعولی که به صورت ضمیر آزاد یا پیوسته در جمله آمده است مطابقه می‌کند. اما فعل می‌تواند مفعولی را که مرجع مشخصی در جمله ندارد، نیز نشانه‌گذاری کند. ارگتیو در جوشقانی از این جهت گسته است که علاوه بر اینکه ارگتیو حالت‌نمایی نیست، به صورت مطابقه فعلی نیز تنها در جمله‌هایی به کار می‌رود که فعل آنها برپایه ستاک گذشته ساخته شده است.

واژگان کلیدی: ارگتیو، ساخت کنایی، مطابقه فعلی، جوشقانی، زبان‌های ایرانی

✉ e.taheri@fgn.ui.ac.ir

۱. استادیار گروه زبانشناسی، دانشکده زبان‌های خارجی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

۱- مقدمه

ارگتیو که از ویژگی‌های شاخص زبان‌های شمال غربی و شماری از زبان‌های جنوب غربی ایران است، ساختی است که در آن فاعل فعل ناگذر با مفعول فعل گذرا یکسان نشانه‌گذاری می‌شود و این دو در برابر عامل فعل گذرا قرار می‌گیرد که به شیوهٔ متفاوتی نشانه‌گذاری می‌شود. ارگتیو در زبان‌های ایرانی به دو شکل نمود یافته‌است، یکی به صورت حالت‌نمایی که در زبان‌هایی دیده می‌شود که صرف اسم دارند و همزمان ارگتیو هم هستند، این‌گونه از ارگتیو در زبان‌هایی مانند تاتی، بلوچی و هoramی دیده می‌شود. دیگری به شکل مطابقت فعل است که در آن فعل از جهت شخص و شمار یا جنس با مفعول جمله مطابقت می‌کند. این‌گونه از ارگتیو است که در بیشتر زبان‌های ایرانی دیده می‌شود و به‌ویژه در زبان‌های جنوب غربی که اسم حالت ندارد، تنها همین‌گونه کاربرد دارد؛ گونه‌ای از ارگتیو که به صورت مطابقت فعل با مفعول شناخته می‌شود. البته در زبان‌های ایرانی شناسه‌ای که چنین مطابقتی را نشان دهد، اغلب حذف شده‌است و فعل‌های گذشتۀ گذرا اغلب بدون شناسه به کار می‌روند، اما شماری از زبان‌های ایرانی مانند تاتی هستند که همچنان چنین شناسه‌ای را حفظ کرده‌اند. اما در مورد زبان‌های مرکزی که جوشقانی یکی از آنهاست این شناسه عموماً حذف شده‌است، تنها در گروه محدودی از این گویش‌ها که پیرامون کاشان و نطنز هستند، چنین شناسه‌ای همچنان به کار می‌رود. جوشقانی یکی از این زبان‌های است که به‌ویژه در گفتار کهنسالان کاربرد شناسه‌ای که با مفعول مطابقت کند، همچنان وجود دارد. این مقاله به بررسی چگونگی مطابقه فعلی در ساخت ارگتیو در جوشقانی می‌پردازد و هدف این مقاله بررسی دیگر جنبه‌های ساخت ارگتیو، به‌ویژه مباحث نحوی مربوط به عامل فعل در ارگتیو نیست و این موضوعات پیش از این در کار برجیان (2010) و طاهری (۱۳۹۹) بررسی شده‌است. این مقاله همچنین نگاهی دوباره خواهد داشت به ارگتیو گسته و دامنه کاربرد ارگتیو در جوشقانی.

جوشقانی یکی از زبان‌های مرکزی ایران است که در کنار میمه‌ای، قهرودی، ابیانه‌ای، بادرودی، ابوزیدآبادی و چند زبان دیگر در شاخۀ شمال شرقی از گویش‌های مرکزی قرار می‌گیرند (Windfuhr, 1991). این زبان که به زبان محلی گوشگونی^۱ گفته می‌شود، در شهر کوچک جوشقان در ۱۰۰ کیلومتری شمال شهر اصفهان و ۱۰ کیلومتری شرق میمه صحبت می‌شود (Borjian, 2010).

1. Gušguni

داده‌های این مقاله برگرفته از پیکرهٔ گفتاری است که در چارچوب مستندسازی جوشقانی (Taheri, 2017) تهیه شده‌است و در گنجینه زبان‌های در خطر جهان (نک. www.elararchive.org) وابسته به فرهنگستان علوم برلین آرشیو شده‌است. این پیکره شامل تعدادی فایل صوتی و ویدیویی از جوشقانی است که برخی از آنها آوانویسی شده و ترجمهٔ فارسی نیز دارد. فایل‌های صوتی، ویدیویی و متنی این پیکره از شماره ۰۰۰۱ تا ۰۰۸۲ شماره‌گذاری شده و ارجاع‌های متن مقاله به این پیکره، به شماره این فایل‌ها ارجاع می‌دهد.

۲- چارچوب نظری

ارگتیو ساختی دستوری است که در آن فاعل فعل ناگذر^۱ با مفعول فعل گذرا^۲ به شیوهٔ یکسانی نشانه‌گذاری می‌شود، و این دو با فاعل فعل گذرا^۳ متفاوت هستند، که به شیوهٔ متفاوتی نشانه‌گذاری می‌شود. یکی از نمودهای ارگتیو در نظام حالت‌نمایی اسم است. در چارچوب حالت‌نمایی سازه‌های یک عبارت اسمی، ارگتیو دو حالت دارد، حالت مطلق^۴ که بی‌نشان است و برای نشان دادن فاعل فعل ناگذر و مفعول فعل گذرا به کار می‌رود، دیگری حالت ارگتیو که نشان دار است و برای نشان دادن فاعل فعل گذرا به کار می‌رود. از این جهت ارگتیو در برابر الگوی آشناتر و رایج‌تر مفعولی در زبان‌هایی مانند فارسی و انگلیسی قرار می‌گیرد که در آن حالت فاعلی^۵ فاعل فعل ناگذر و فاعل فعل گذرا را نشانه‌گذاری می‌کند، و حالت دیگر که مفعولی است مفعول فعل گذرا را نشان می‌دهد (Dixon, 1994: 1). برای مثال اشتهراردي، از گونه‌های تاتی جنوبی، ساخت دوگانه حالت با دو حالت مستقیم و غیرمستقیم دارد. در این گونه که ساخت ارگتیو نیز دارد، حالت مستقیم برابر با حالت مطلق در ساخت ارگتیو است و فاعل فعل ناگذر و مفعول فعل گذرا را نشانه‌گذاری می‌کند، در حالی که حالت غیرمستقیم برابر با حالت ارگتیو است و فاعل فعل گذرا را نشان می‌دهد (Payne, 1998).

1.	Hasan	bešö
	DIR/ABS	PST.3SG-FEM
<i>subject</i>		
«حسن رفت»		

1. subject

2. object

3. agent

4. Absolutive

5. Nominative

2. Hasan-e fur=eš beza
 OBL/ERG DIR/ABS=3SG.پسر-زد-PST.3SG
 agent object
 «حسن پسرش را زد»

3. šir-e Hasan bexārd
 OBL/ERG DIR/ABS.حسن-خورد-PST.3SG
 agent object
 «شیر حسن را خورد»

سازوکار دیگری که برای نشانه‌گذاری در ساخت ارجتیو به کار می‌رود، مطابقت فعل با سه سازه subject, object , agent در گروه اسمی است. هرگاه فعل یا فعل کمکی شناسه‌ای داشته باشد که این شناسه نشانگر شخص و/یا شمار و/یا جنس اسمی در عبارت اسمی باشد، مطابقت این شناسه با هر یک از سه سازه اصلی می‌تواند معیاری بر ارجتیو بودن یا مفعولی بودن یک زبان باشد. اگر این شناسه به اسمی که در نقش agent subject یا object باشد، ارجاع دهد، و شناسه متفاوتی برای ارجاع به object به کار ببرد، می‌توان گفت چنین زبانی از نوع مفعولی است، اما اگر این شناسه به اسمی که در نقش subject و object است ارجاع دهد، و شناسه دیگری برای ارجاع به agent به کار ببرد، چنین زبانی از نوع ارجتیو است. در عمل بیشتر زبان‌های مفعولی و agent subject را در فعل ارجاع‌دهی می‌کنند اما object را نمی‌کنند، و به همین شکل بیشتر زبان‌های ارجتیو فقط subject و object را ارجاع‌دهی می‌کنند (Dixon, 1994: 42; Manning, 2006). در مثال (۴) از اشتهرادی bezia فعل گذشته ۳-مفرد مؤنث است که با مفعول جمله tetia «دختر» که مفرد و مؤنث است، مطابقت کرده است:

4. Hasan-e tetia=š bezi-a
 OBL/ERG.M DIR/ABS.F=3SG.دختر-زد-PST-F.
 agent object
 «حسن دخترش را زد»

در مثال (۵) فعل گذشته ۳-جمع است که با مفعول جمله lazakehā «بچه‌ها» که جمع است، مطابقت کرده است:

5. Hasan-e lazak-ehā baza-ndi
 OBL/ERG DIR/ABS-PL.حسن-بچه-زد-PST-3PL
 agent object
 «حسن بچه‌ها را زد»

نکته مهمی که در بررسی ارگتیو باید توجه داشت، موضوع ارگتیو گستته است. در حالی که زبان‌هایی که مفعولی هستند از نظر حالتنمایی، مطابقه و ساختارهای نحوی کاملاً مفعولی هستند، اما در مورد زبان‌های ارگتیو چنین نیست، درواقع هیچ زبانی وجود ندارد که کاملاً ارگتیو باشد. زبان‌هایی که سرشت ارگتیو دارند، همیشه نشانه‌هایی از ساخت مفعولی هم دارند، بهبیان دیگر، این زبان‌ها آمیزه‌ای از ویژگی‌های ارگتیو و مفعولی دارند. بحثی که اینجا مطرح است و به نام گستتگی در ارگتیو شناخته می‌شود اینکه یک زبان ارگتیو تا چه اندازه ارگتیو است. گستتگی بین میزان ارگتیو و مفعولی بودن می‌تواند چند بُعد داشته و از جهت صرفی و نحوی جای بررسی داشته باشد (Manning, 2006).

بحث ارگتیو گستته را اگر بخواهیم با صرف شروع کنیم، می‌توان گفت در زبان‌هایی که ارگتیو را به شکل حالتنمایی دارند، در مورد اینکه نظام حالت در این زبان‌ها تا چه اندازه ارگتیو و تا چه اندازه مفعولی است، یک پیوستار وجود دارد. درحالی‌که برخی زبان‌ها در نظام حالتنمایی کاملاً ارگتیو هستند، برخی این الگو را در شرایط خاصی دارند و در برخی هم ارگتیو حالتنمایی خیلی محدود است. بعد این تنوع می‌تواند وابسته به مقوله‌های دستوری مختلف مانند زمان، نمود و مانند آن باشد. گونه دیگری از ارگتیو گستته، گستتگی بین استفاده از الگوی حالتنمایی یا الگوی مطابقه فعلی است. درحالی‌که برخی زبان‌ها هر دو الگو را همزمان به کار می‌برند (مانند تاتی و بلوچی در میان زبان‌های ایرانی)، برخی حالتنمایی را با الگوی ارگتیو دارند، ولی نظام مطابقه فعلی را تماماً مفعولی به کار می‌برند (در میان زبان‌های ایرانی، زبانی که حالت اسم داشته باشد و چنین گستتگی‌ای، وجود ندارد). در بیشتر زبان‌های ایرانی که نظام حالت ندارند، ارگتیو را فقط به شکل مطابقه فعلی به کار می‌برند.

از دید تاریخی هم می‌توان گستتگی ارگتیو را بررسی کرد. زبان‌ها در روند تحول تاریخی خود ساختار ایستایی برای ارگتیو یا مفعولی ندارند. بسیاری از زبان‌ها در روند تحول تاریخی خود از ارگتیو به مفعولی یا برعکس آن تغییر می‌کنند. چنانکه در مورد زبان فارسی می‌بینیم، فارسی باستان زبانی مفعولی بوده است، سپس در فارسی میانه نشانه‌هایی از الگوی ارگتیو شکل می‌گیرد و باز دوباره در فارسی الگوی ارگتیو از میان می‌رود و فارسی به زبانی مفعولی تبدیل می‌شود. در مورد دیگر زبان‌های ایرانی غربی که اکنون ساخت ارگتیو دارند، می‌توان گفت همه بازمانده زبان‌هایی هستند (فارسی باستان، مادی یا ایرانی آغازین) که مفعولی بوده‌اند. در مورد اینکه این پدیده چرا و چگونه انجام می‌گیرد بررسی‌های زیادی شده است. نخستین بار

کوریلوبویچ^۱ (به نقل از 189: 1994) به بررسی این موضوع پرداخت و دیدگاه اساسی وی این بود که زبان مفعولی که ساخت مجھول دارد و آن را با کنشگری در حالت غیرمستقیم بیان می‌کند و به هر دلیل ساخت مجھول را بر کاربرد فعل گذرا ترجیح می‌دهد، گرایش دارد که به زبانی با درجاتی از الگوی ارگتیو تبدیل شود. دیکسون (185: 1994) سازوکارهای مختلفی برای تبدیل یک زبان مفعولی به ارگتیو مطرح می‌کند، اما تأکید می‌کند که ساختهای مجھول و کامل مهم‌ترین خاستگاه‌های ارگتیوند. درباره خاستگاه ارگتیو در زبان‌های ایرانی چند پژوهش شده‌است: پیریکو^۲ (1979) آنچه را در فارسی باستان خاستگاه ارگتیو در زبان‌های ایرانی دانسته می‌شود، گونه‌ای ساخت ملکی می‌داند. اما کاردونا^۳ (1970) و باینون^۴ (1980) ساخت مجھول را خاستگاه ارگتیو در زبان‌های ایرانی می‌دانند. منشی‌زاده و کریمی (۱۳۸۸) ساخت ارگتیو را در زبان‌های ایرانی بازمانده ساخت ترکیبی صفت مفعولی می‌دانند که نمونه‌ای از آن در فارسی باستان برای بیان نمود کامل به کار رفته و جایگزین ستاک نقلی شده‌است. این ساخت به لحاظ معنایی نتیجه و حاصل انجام گرفتن عملی را بیان می‌کند که در گذشته انجام گرفته‌است و در زمان حال به آن نگریسته می‌شود. سپس در فارسی میانه با کاهش بیشتر نظام تقابلی زمان، ساخت صفت مفعولی دست‌خوش گسترش معنایی (نقشی) می‌شود و به صورت تنها ابزار برای بیان ساخت متعددی استفاده می‌شود و صفت مفعولی به تدریج معنای رخدادی می‌گیرد. ایشان معتقدند در زبان‌های ایرانی فعل متعددی در ساخت ارگتیو در حال گذار از مرحله صفت مفعولی به فعلی تمام‌عیار است و فعل بند اصلی به لحاظ معنایی متعددی ولی به لحاظ نحوی لازم است. بروز حالت مستقیم بر روی گروه اسمی مفعول پیامد مستقیم این ویژگی بینایی‌نی فعل کنایی است. گروه اسمی مفعول در ساخت ارگتیو متمم فعلی قرار می‌گیرد که از نظر نحوی قابلیت اعطای حالت غیرمستقیم را ندارد و از این حیث مانند فعل لازم رفتار می‌کند.

۳- پیشینهٔ پژوهش

پیشینهٔ پژوهش‌هایی که به بررسی دستور جوشقانی پرداخته‌اند برمی‌گردد به داده‌هایی که نخستین بار لمبتون^۵ (1938) از سه زبان ایرانی از جمله جوشقانی منتشر کرد. وی جدول صرف

-
1. Kuryłowicz
 2. Pireyko
 3. Cardona
 4. Bynon
 5. Lambton

فعل‌ها و چند داستان به زبان جوشقانی نیز آورده بود که سپس همین متن‌ها منبع اصلی داده‌های برjian (2010) برای توصیف دستور جوشقانی شد. توصیف برjian برپایه داده‌های محدود لمبتوнаست و آنچه در مورد ارگتیو گفته، محدود به این است که فعل‌های گذشته گذرا ساخت ارگتیو دارند و در این ساخت فعل گذشته گذرا شناسه نمی‌گیرد بلکه به جای شناسه ضمیر شخصی که اغلب واژه‌بست است قبل از فعل به عنوان عامل فعل می‌آید. در این کار نمونه‌ای از ساخت ارگتیو که شناسه فعل با مفعول مطابقت کرده باشد دیده نمی‌شود. توصیفی که حیدری (۱۳۹۶) از دستور جوشقانی کرده، نیز محدود به جدول صرفی فعل‌هast و اشاره‌ای به ساخت نحوی ارگتیو نشده‌است. طاهری (۱۳۹۹) در بررسی واژه‌بست‌های ضمیری در جوشقانی، در بخشی که به بررسی نقش ضمیر واژه‌بستی در جوشقانی می‌پردازد، جنبه‌هایی از ساخت ارگتیو را در جوشقانی بررسی کرده‌است. طاهری (۱۴۰۰) همچنین در بررسی ساخت‌های آینده‌ساز در جوشقانی، آنچاکه ساخت آینده دور را بررسی کرده‌است، به کاربرد ارگتیو در این ساخت اشاره و نقش و خاستگاه ستاک گذشته را در ساخت‌های آینده و نامحقق بررسی می‌کند.

۴- بحث و بررسی

در این بخش پس از بررسی نوع ارگتیو به کاررفته در جوشقانی، بحثی در مورد مقوله مطابقه در ارگتیو خواهد شد و چگونگی مطابقت فعل با مفعول جمله در ساخت ارگتیو بررسی می‌شود، و در پایان نگاهی خواهد شد به ارگتیو گستته و دامنه کاربرد آن در جوشقانی.

۴-۱- ارگتیو در جوشقانی

با توجه به اینکه جوشقانی نظام حالت ندارد، طبیعی است که ارگتیو به صورت حالت‌نمایی در این زبان وجود ندارد. همانند بیشتر زبان‌های ایرانی شمال غربی ارگتیو به شکل مطابقت فعلی نمود یافته‌است. این بدان معنی است که شناسه‌ای که فعل جمله می‌گیرد از جهت شخص و شمار و/یا جنس با مفعول جمله مطابقت می‌کند نه با فاعل جمله. مانند مثال (۶) که فعل مؤنث ba-bard-a با مفعول جمله jan «زن» مطابقت کرده‌است. یا در مثال (۷) در حالی که عامل فعل ضمیر واژه‌بستی -m است، فعل جمله با گرفتن شناسه ۳-جمع با مفعول جمله که ضمیر اشاره جمع niyâ «اینها» است، مطابقت کرده‌است:

6. šuu-a jan=eš ba-bard-a šahr
 DEF-3SG PRF-PST-3SG.F شهر شوهر

7. ba-ma $\ddot{s}=a\hat{a}$ ke niyâ=m ba-ynâsâ-inda
 PRF.PST.3SG 3SG.گفت-PST PRF.شناختن-PST-3PL
 «آمد و گفت که اینها را شناختم» (Taheri, 2017: 0011)
 «شوهر زنش را به شهر برد» (Taheri, 2017: 0001)

پرسش این است که چرا چنین ساختی ارگتیو تلقی می‌شود؟ و چگونه با تعریف ارگتیو که در چارچوب نظری اشاره شد هم خوانی دارد؟ چنانکه گفته شد ارگتیو ساختی است که در آن فاعل فعل ناگذر با مفعول فعل گذرا به شیوه یکسانی نشانه‌گذاری می‌شود، و این دو متفاوت با فاعل فعل گذرا هستند، که به شیوه متفاوتی نشانه‌گذاری می‌شود. نکته اصلی در این تعریف رفتار یکسان object با subject است و اینکه هر دو با agent رفتار متفاوتی دارند. این ساخت از این جهت ارگتیو محسوب می‌شود که subject و object هر دو با فعل مطابقت می‌کنند، در حالی که agent چنین نیست.

پیش از بررسی جنبه‌های مختلف این مطابقه فعلی، نخست نگاهی باید داشت به مطابقه و عناصر دخیل در آن. استیل¹ (1978) مطابقه را هماهنگی نظاممند بین مشخصه معنایی یا صوری یک عنصر با مشخصه صوری عنصر دیگر می‌داند. مثلاً صفتی که مشخصه صوری شمار و جنس اسم را توصیف کند، گفته می‌شود از این جهت با موصوف خود مطابقه دارد. در بیان مطابقه عموماً گفته می‌شود x مطابقت می‌کند با y در ویژگی z . در این بیان، y عنصری است که مطابقه را تعیین می‌کند و کنترلگر مطابقه نامیده می‌شود، x عنصری است که صورت آن با مطابقه مشخص می‌شود و هدف مطابقه نامیده می‌شود، و z ویژگی یا مقوله دستوری است که با مطابقه مشخص می‌شود، مانند شمار، جنس و مانند آن (Corbett, 2003). در چارچوب مطابقه فعلی که در ارگتیو مطرح می‌شود می‌توان گفت مفعول جمله که مطابقه را مشخص می‌کند کنترلگر، فعل که شناسه آن با مطابقه تعیین می‌شود، هدف مطابقه است و ویژگی که در این مطابقه تعیین می‌شود شخص، شمار و جنس است. با این تعریف در بخش بعد جنبه‌های مختلف مطابقه فعلی در ساخت ارگتیو در جوشقانی بررسی می‌شود.

1. Steele

۴-۲- مطابقه فعلی در ارگتیو

گفته شد که در ساخت ارگتیو در جوشقانی فعل جمله اگر شناسه بگیرد از جهت شخص، شمار و جنس با مفعول جمله مطابقت می‌کند. در مورد مطابقت فعل از جهت جنس با مفعول، با توجه به اینکه جوشقانی جنس فعل را فقط در سوم شخص مفرد نشانه‌گذاری می‌کند، پس در مورد جنس فعل تنها می‌تواند مفعول مفرد را نشانه‌گذاری کند. نشانه جنس می‌کند، مؤنث پسوند -a است که به فعل افزوده می‌شود. در ستاک‌های گذشته پایان یافته به -rd، در صورت مذکر فعل، -rd در جایگاه پایانی حذف می‌شود (Borjian, 2010). دو مثال زیر تقابل دو فعل مذکر و مؤنث را نشان می‌دهد، در مثال (۸) فعل با مفعول مذکر و در مثال (۹) با مفعول مؤنث مطابقت کرده‌است:

8. ya *rus-i=m* *da*
داشت PST.M-خروس یک

(Taheri, 2017: 0001) «خروسی داشتم»

9. ya *karg-i=m* *dard-a*
داشت PST-F-مرغ یک

(Taheri, 2017: 0001) «مرغی داشتم»

نظر به اینکه شناسه فعل مذکر بی‌نشان است و کاربرد عمومی دارد، تأکید بیشتر بر بررسی فعلی است که با مفعول مؤنث مطابقت می‌کند. مفعول مؤنث می‌تواند اسم مؤنثی باشد که در جمله ذکر می‌شود، مانند مثال (۱۰) که دو فعل جمله با اسم مؤنث *saw* «سیب» مطابقت کرده‌است، یا مثال (۱۱) که فعل جمله با اسم مؤنث *jan* «زن» مطابقت کرده‌است:

10. *saw=em* *ârgat-a* *vo* *ya* *gaza=m* *be-dâ-a*
دادن-PRF=1SG=PST-F.برداشتن PRF=1SG=PST-F

(Taheri, 2017: 0013) «سیب را برداشتم و یک گازی دادم (زدم)»

11. man *jan=em=em* *be-ât-a*
من=PST-F.گفتن=PST-F

(Taheri, 2017: 0010) «من به زنم گفتیم»

اما مفعول می‌تواند ضمیر اشاره/سوم شخص مؤنث نیز باشد. مانند مثال (۱۲) که فعل جمله با ضمیر *nina* «این (مؤنث)» مطابقت کرده‌است:

12. *nina ke man bârda -bö-a enna*
 آینجا F-بود-PTCP من که F-این
 «این (زن) را که من آورده بودم اینجا» (Taheri, 2017: 0045)

در مثال‌های بالا فعل با مفعولی مطابقت کرده است که در جمله یک نشانه صوری دارد، اما گاهی مفعولی که مرجع فعل است، در جمله قبل نشانه‌گذاری شده است. در مثال (۱۳) فعل *m=ârgata* «برداشتمن» که مؤنث است، مرجع مشخصی در جمله اصلی به عنوان مفعول ندارد، اما با مفعولی مطابقت می‌کند که در جمله قبل از نظر معنایی اشاره شده و با فعل مؤنث *baboa* نشانه‌گذاری شده است، یعنی «[زنی] که زایمان کرده است»، یا در مثال (۱۴) فعل *vâtia* مرجع مفعول در جمله ندارد، بلکه مفعول اسم *jana* است که در جمله قبل به عنوان فاعل آمده و با فعل *arbafta* نیز نشانه‌گذاری شده است:

13. *vaz?e-haml=eš ke ba-boa m=ârgata bameam Gušgun*
 گوشقان PRF-F.بوداشتن 1SG آمد 3SG.آمد
 «زایمانش که شد، (زن) را برداشتمن و آمدم به گوشقان» (Taheri, 2017: 0010)

14. *ya jana-i bâlâ dašt-e Gušgun da a-rbaft-a*
 IMPF-گریستن.PST-F در گوشقان EZ داشت بالا-INDEF یک زن
 «یک زنی بالای داشت گوشقان داشت گریه می‌کرد»
man be-m-vâti-a
 PRF=1SG=گفتهام.PTCP-F
 «من بهش گفتهام» (Taheri, 2017: 0010)

علاوه بر جنس، مطابقه فعلی در ساخت ارگتیو می‌تواند شمار و شخص مفعول را نیز نشانه‌گذاری کند. شناسهای که فعل در ساخت ارگتیو می‌گیرد، با مفعول مطابقت می‌کند. اما چنین مطابقه‌ای هنگامی انجام می‌گیرد که خود مفعول به صورت اسم در جمله ذکر نشده باشد، زیرا شخص و شمار از ویژگی‌های ضمیر است و شناسه فعل با مفعولی مطابقت می‌کند که در قالب ضمیر آزاد یا واژه‌بستی آمده یا اینکه با نشانه دیگری در جمله قبل نشانه‌گذاری شده باشد. در مثال (۱۵) فعل *naxossa boam* که شناسه ۱-مفرد روی فعل کمکی دارد، با *man* که مفعول جمله است مطابقت کرده است. در مثال (۱۶) نیز فعل *ba-š-bardam* که

شناسه ۱- مفرد گرفته با ضمیر آزاد man که در جمله قبل آمده و سپس در جمله دوم مفعول واقع شده، مطابقت کرده است:

15. m=aâ man ge maga be=š na-xossa -bö-am
1SG= زدن.PST بود NEG-PTCP ۳SG مگر که من «گفتم من را مگر [پدرم] نزد بود؟»
(Taheri, 2017: 0061)

16. dast=e man yadâ=š ba=gat o ba=š=bard-am
EZ= دست ۳SG PRF- گفتن.PST من و PRF=3SG=PST- ۱SG «دست من تنها را گرفت و من را برد»
(Taheri, 2017: 0010)

فعل می‌تواند با مفعولی که ضمیر واژه‌بستی است و در جمله قبل آمده است نیز مطابقت داشته باشد. مانند مثال (۱۷) که فعل gat-ē که شناسه ۲- مفرد دارد با مفعولی مطابقت کرده که در جمله قبل به صورت ضمیر پیش‌بست d- به عنوان مفعول جمله دو بار به کار رفته است.

17. Hâji-Râvanji d=ârgir-e ba=d=aber-e vali
PRS-3SG PRF=2SG بردنشن=PRS.3SG حاجی راونجی ولی «حاجی راونجی تو را برمی‌دارد و می‌برد، ولی»

- aga gola-i da ba=šun=gat-ē na-â
PRF=3PL گفتن.PST-2SG در INDEF جا اگر «اگر در جایی تو را گرفتند، (به کسی) نگو»
(Taheri, 2017: 0013)

فعل می‌تواند با مفعولی مطابقت کند که در جمله نیامده است، اما در جمله قبل شمار و شخص آن به عنوان فاعل مشخص شده باشد. در واقع فاعلی که در جمله قبل با فعل نشانه‌گذاری شده است، می‌تواند در جمله بعدی به عنوان مفعول با فعل گذشته مطابقت کند. مانند مثال (۱۸) که فعل ناگذر جمله اول šo=am فاعل پنهان man «من» را نشانه‌گذاری کرده است، سپس همین فاعل در جمله بعد مفعول پنهان می‌شود و با فعل گذشته گذرا مطابقت کرده است. در مثال (۱۹) نیز فعل šo-ima فاعلی را نشانه‌گذاری کرده است که در جمله بعد از نظر معنایی مفعول واقع شده و با فعل bard-ima مطابقت کرده است:

18. nona ke šo-am ba=šu=hosnâ-am
PST-1SG PRF=3PL خواباندن.PST-1SG آنجا که رفتم، من را خواباندند»
(Taheri, 2017: 0013)

19. Tērun ke šo-imā ba=šun=bard-imā nona
 تهرا ن که رفتیم، ما را بر دند آنجا»
 (Taheri, 2017: 0013) (Taheri, 2017: 0013)

اگر فعل مفعول غیرجانداری داشته باشد که در جمله ذکر شده باشد، فعل می‌تواند با مفعول با واسطه (متهم بهای) که در جوشقانی همانند مفعول بی‌واسطه بی‌نشان است (هر دو بدون حرف اضافه به کار می‌روند، نک. Borjian, 2010) مطابقت کند. درواقع چنین متهمی از نظر نحوی مفعول دوم محسوب می‌شود. مثلاً در مثال (۲۰) مفعول جمله raxt «لباس» و püл «پول» است، اما فعل که شناسه ۱-مفرد am- گرفته، با این مفعول مطابقه نکرده، بلکه با مفعول دوم که درواقع ضمیر پنهان man «من» است، مطابقت کرده است. در مثال (۲۱) نیز مفعول جمله čâyi «چای» است اما فعل جمله که شناسه ۱-جمع ima- دارد با مفعول پنهان amـa «ما» که در جمله ذکر نشده مطابقت کرده است:

20.	raxt=em=šun
لباـس=1SG=3PL | dâ-am
دادـن.PST-1SG | o | pǖl=em=šun
پـول=1SG=3PL | dâ-am
دادـن-1SG |
|-----|------------------------------|------------------------|---|-----------------------------|--------------------|

(Taheri, 2017: 0013) «لیاسم، ا به من دادند و یوں، ا به من دادند»

21. nawbat=emun ba-resâ ya čâyi=š=ju âdâ-ima
نوبت=1PL PRF.رسید-PST.3SG یک چای=3SG=هم دادن.PST-1PL
(«نوبتمان: که رسید، یک چای، هم به ما داد» (Taheri, 2017: 0010)

در تمام مثال‌های بالا، فعل در ساخت ارگتیو با مفعولی مطابقت کرده که به نوعی نشانه‌گذاری شده اما در جوشقانی شناسه فعل در ساخت ارگتیو می‌تواند نشانه مفعولی باشد که نشانه‌گذاری نشده است. در واقع شناسه فعل مرجعی در جمله ندارد. به مثال (۲۲) اگر دقت شود، شناسه ima- در فعل babard-ima مفعولی را نشان می‌دهد که هیچ مرجعی در جمله حتی به صورت معنایی ندارد. در واقع این شناسه به جای مفعول «ما» آمده و خود شناسه بدون هم مرتع شدن، مفعول حمله را نشانه‌گذاری کرده است.

22. mowqeи ke Eslâhât ba-ma ru be Ruing
 موقعی PRF.آمد.PST.3SG اصلاحات ارضی که در به راونج «موقعی، که اصلاحات ارضی، به راونج آمد»

Râvanjiyun=ešun *ba-bard-ima*
 بردن-PST-1PL PRF=3PL راونجی‌ها

«ما راونجی‌ها را بردند» (Taheri, 2017: 0012)

در مثال (۳۳) نیز شناسه \bar{e} -در فعل $dâ-\bar{e}$ مفعولی را نشانه‌گذاری کرده است، که مرجعی در جمله ندارد. درواقع این شناسه جایگزین ضمیر *to* «تو» شده که در جمله حذف شده است.

23. š=aâ čârdeh ru esterâhat=mun *dâ-\bar{e}*
 دادن=PST-2SG گفتن-3SG روز چهارده استراحت 1PL=PST دادن

«گفت چهارده روز به تو استراحت دادیم» (Taheri, 2017: 0013)

مثال‌هایی از نوع دو مثال بالا درمورد بی‌مرجع بودن شناسه فعل، جمله‌هایی برگرفته از گفتار است که در آن ممکن است در چند جمله قبل تر از نظر صوری یا معنایی به مفعول جمله اشاره شده باشد. اما پیکرۀ جوشقانی داده‌هایی تک‌جمله‌ای دارد که براساس پرسشنامه تهیه شده‌اند. در این جمله‌ها نیز مواردی دیده می‌شود که شناسه فعل مرجع مفعول ندارد و خود شناسه بدون هم‌مرجع شدن، مفعول ضمیری فعل را نشانه‌گذاری کرده است. در مثال (۲۴) شناسه *-inda* جایگزین مفعول «آنها» شده و در مثال (۲۵) نیز شناسه \bar{e} -فرد \bar{e} - جایگزین مفعول «تو» شده است:

24. to čiči-d *be-vât-inda*
 تو=2SG گفتن-PRF=PST-3PL

«تو به آنها چه گفتی؟» (Taheri, 2017: 0001)

25. *be=m=vât-\bar{e}*
 PRF=1SG=گفتن-PST-2SG

«به تو گفتم» (Taheri, 2017: 0001)

۴-۳- ارگتیو گستته در جوشقانی

ارگتیو در جوشقانی همانند دیگر زبان‌های ایرانی گستته است. این گستته‌گی از چند جنبه وجود دارد: از یک جهت گستته‌گی بین ارگتیو حالت‌نمایی و ارگتیو مطابقه فعلی مطرح است، که چون جوشقانی نظام حالت ندارد، ارگتیو را به صورت حالت‌نمایی ندارد. در مورد ارگتیو به صورت مطابقه فعلی باید بررسی کرد که دامنه کاربرد ارگتیو در ساختهای فعلی چگونه

است، و کاربرد آن مشروط به چه شرایطی است. آیا زمان، نمود یا وجه فعل میزان گستته بودن را تعیین می‌کند؟ دیکسون (97: 1994) در بررسی گستته بودن ارگتیو در ارتباط با زمان، نمود و وجه فعل نتیجه می‌گیرد که در زبان‌هایی که ارگتیو با زمان یا نمود مشروط می‌شود، معمولاً در زمان گذشته و نمود کامل کاربرد می‌یابد. همچنین ساختهای آینده‌ساز و نامحق^۱ نیز بستر مناسبی برای شکل‌گیری ارگتیو هستند، در حالی که کاربرد ارگتیو در نمود در جریان اختیاری است. از نظر وجه نیز در حالی که وجه امری همیشه با الگوی مفعولی بیان می‌شود، بیشتر وجه‌های دیگر می‌توانند ارگتیو باشند. ارزیابی کلی دیکسون این است که الگوی ارگتیو در کل در عبارت‌هایی دیده می‌شود که یک نتیجهٔ روش را که در زمان گذشته انجام گرفته و کامل شده‌است بیان می‌کنند، و هنگامی که عبارت اشاره دارد به چیزی که هنوز اتفاق نیفتاده و کامل نشده ارگتیو به ندرت به کار می‌رود.

در مورد ارگتیو در زبان‌های ایرانی، از جمله جوشقانی عموماً گفته می‌شود که ارگتیو فقط در جمله‌هایی که فعل گذشته دارند به کار می‌رود. در این بخش نگاهی دوباره به این دیدگاه می‌شود و درستی آن در مورد جوشقانی بررسی می‌گردد. در تمام مثال‌های بالا، فعل زمان گذشته و نمود کامل داشت. ولی آیا کاربرد ارگتیو در جوشقانی محدود به چنین فعل‌هایی است؟ داده‌های موجود در پیکره نشان می‌دهد که ساخت ارگتیو به صورت مطابقۀ فعلی در زمان‌های دیگر یا وجه‌های خاصی هم به کار می‌رود. یکی دیگر از موارد کاربرد ارگتیو در ساخت آینده دور است. آینده دور در جوشقانی با ادات komi / komi kašt در مثال (۲۶):

26. pâyiz ke ba-e iyye=mun komi -kašt
کاشتن- SUB.آمدن-PR.S.3SG جو =1PL FUT.PST
«پاییز که باید، جو خواهیم کاشت» (طاهری، ۱۴۰۰)

مشابه همین ساخت برای وجه نامحق به کار می‌رود. یعنی ادات kom / kâmâ ستابک گذشته که ساخت ارگتیو دارد و صرف فعل کمکی- bâ . مانند مثال (۲۷):

27. aga kâmâ=mun -zunâ ke ba=mun vâta -kom -bâ
بادا IRR=1PL PRF=1PL PTCP-IRR OPT.گفته دانستن- که اگر
«اگر می‌دانستیم که گفته بودیم» (طاهری، ۱۴۰۰)

1. Irrealis

چنانکه طاهری (۱۴۰۰) بررسی کرده است، آنچه در این دو ساخت چونان ستاب گذشته به کار می‌رود و ساخت ارگتیو دارد، از نظر تاریخی در اصل مصدر مرخم بوده که از نظر ساخت شبیه ستاب گذشته بوده است. پرسشن این است که آیا از نظر هم‌زمانی این را باید ستاب گذشته در نظر گرفت یا مصدر مرخم. دیدگاه نگارنده این است که از نظر هم‌زمانی این ستاب گذشته است، زیرا رفتاری شبیه ستاب گذشته دارد. می‌توان گفت در اصل مصدر مرخم و شبیه ستاب گذشته بوده، سپس سخنگویان جوشقانی آن را به ستاب گذشته باز تحلیل کرده و همانند ستاب گذشته به کار برده‌اند. اکنون در پاسخ به پرسش اصلی در مورد چگونگی گستره بودن ارگتیو و چگونگی مشروط بودن آن باید گفت با توجه به کاربرد ارگتیو در زمان آینده و وجه شرطی نامحقق، نمی‌توان گفت ارگتیو در جوشقانی مشروط به زمان گذشته است، بلکه در جوشقانی ارگتیو در تمام ساختهایی که با ستاب گذشته ساخته می‌شود، کاربرد دارد و نمود یا وجه نمی‌تواند معیاری برای گستره بودن ارگتیو باشد.

۵- نتیجه‌گیری

یافته‌های این مقاله را به این شکل می‌توان خلاصه کرد که با توجه به اینکه جوشقانی نظام حالت ندارد، ارگتیو تنها به شکل مطابقت فعلی نمود یافته‌است. این بدان معنی است که شناسه‌ای که فعل جمله می‌گیرد از جهت شخص و شمار و/یا جنس با مفعول جمله مطابقت می‌کند. در مورد مطابقت فعل از جهت جنس با مفعول، با توجه به اینکه جوشقانی جنس فعل را فقط در سوم شخص مفرد نشانه‌گذاری می‌کند، فعل تنها می‌تواند مفعول مفرد را نشانه‌گذاری کند. این مفعول می‌تواند اسم مؤنث باشد که در جمله ذکر می‌شود، یا ضمیر اشاره/سوم شخص مؤنث باشد. اما گاهی مفعول مؤنث نمود صوری ندارد، بلکه یک مشخصه معنایی است که فعل جمله با آن مطابقه دارد. علاوه‌بر جنس، مطابقة فعلی در ساخت ارگتیو می‌تواند شمار و شخص مفعول را نیز نشانه‌گذاری کند. یعنی شناسه‌ای که فعل در ساخت ارگتیو می‌گیرد با مفعول مطابقت می‌کند. اما چنین مطابقه‌ای هنگامی انجام می‌گیرد که خود مفعول به صورت اسم در جمله ذکر نشده باشد، زیرا شخص و شمار از ویژگی‌های ضمیر است و شناسه فعل با مفعولی مطابقت می‌کند که در قالب ضمیر آزاد یا واژه‌بستی آمده باشد، یا اینکه با نشانه دیگری در جمله قبل نشانه‌گذاری شده باشد. شناسه فعل می‌تواند مرجع مفعول

نداشته باشد و خود شناسه بدون هم مرجع شدن، مفعول ضمیری فعل را نشانه‌گذاری کند. در مورد گستاخ بودن ارگتیو در جوشقانی و اینکه دامنه کاربرد ارگتیو در ساختهای فعلی چگونه است و کاربرد آن مشروط به چه شرایطی است، با توجه به کاربرد ارگتیو در زمان آینده و وجه شرطی نامحقق نمی‌توان گفت ارگتیو در جوشقانی مشروط به زمان گذشته است، بلکه درست این است که در جوشقانی ارگتیو در تمام ساختهایی که با ستاک گذشته ساخته می‌شوند، کاربرد دارد.

منابع

- حیدری مریم. گویش جوشقان قالی. کاشان: نشر مرسل. ۱۳۹۶.
- طاهری اسفندیار. درباره ساخت و کارکرد ساختهای آینده‌ساز در جوشقانی، پژوهش‌های زبان‌ساختی، ۱۴۰۰؛ ۲۴(۲۴): ۲۱-۴۰.
- طاهری اسفندیار. واژه‌بسته‌های ضمیری در جوشقانی، شواهدی از پیش‌بست‌سازی و میان‌بست‌سازی، پژوهش‌های زبان‌سنجی تطبیقی، ۱۳۹۹؛ ۲۲(۲۲): ۷۵-۹۳.
- منشی‌زاده مجتبی، کریمی یادگار. درباره خاستگاه ساخت کنایی، زبان‌سنجی، ۱۳۸۸؛ ۴۵(۴۵): ۹-۳۸.
- Borjian, H. The dialect of Jowshaqan, part one: phonology, morphology and syntax. Iran and the Caucasus 2010; (14): 83-116.
- Bynon, T. From passive to active in Kurdish via the ergative construction. In Papers from the 4th international conference on historical linguistics 1980; 151-163. Amsterdam: John Benjamins
- Cardona, G. The Indo-Iranian construction mana krtam. Language, 1970; (46): 1-12.
- Corbett, G. G. Agreement: terms and boundaries. In The Role of Agreement in Natural Language. Proceedings of the 2001 Texas Linguistic Society Conference. Austin, Texas. 2003; 109-122
- Dixon, R. M. Ergativity. Cambridge University Press. 1994.
- Lambton, A. K. Three Persian Dialects. London: Royal Asiatic Society. 1938.
- Manning, C. D. Ergativity, in Brown, K. (ed.). Encyclopedia of Language and Linguistics, Elsevier Science, 2006; 4: 210-217.
- Payne, J. Ergative Construction, in Yarshater, E. (ed.), Encyclopedia Iranica, 1998; VIII: 555-558

- Pireyko L. A. On the genesis of Ergative construction in Indo-Iranian, in Plank, F. (ed.). *Ergativity, toward a theory of grammatical relation*, 1979; 481-489. London: Academic Press.
- Steele, S. Word order variation. A typological study. *Universals of human language*, (ed.) by JH Greenberg, CA Furgeson, and EA Moravcsik. *Syntax*. 1978; 4: 585-623
- Taheri, E. Documentation of Jowshaqani, a central Iranian language. 2017. www.elararchive.org
- Windfuhr, G. Central dialects. In E. Yarshater (ed.), *Encyclopedia Iranica*. Newyork: Mazda. 1991; V(3): 242-252.

روش استناد به این مقاله:

طاهری اسفندیار. ارگیو و مطابقه فعلی در جوشقانی، زبان فارسی و گویش‌های ایرانی، ۱۴۰۲، ۱۵(۱)، ۷-۲۳. DOI:10.22124/plid.2024.25739.1654

Copyright:

Copyright for this article is retained by the author(s), with first publication rights granted to *Zaban Farsi va Guyeshhay Irani (Persian Language and Iranian Dialects)*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the original work is properly cited.

